

ท่องเที่ยวโดยชุมชน

Community – Based Tourism

ท่องเที่ยวโดยชุมชนคืออะไร

การท่องเที่ยวโดยชุมชน คือ การท่องเที่ยวทางเลือกที่บริหารจัดการ โดยชุมชนอย่างสร้างสรรค์และมีมาตรฐานก่อให้เกิดการเรียนรู้ เพื่อนำไปสู่ความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมท้องถิ่น และคุณภาพชีวิตที่ดี

การท่องเที่ยวโดยชุมชน ไม่ได้เกิดจากการตอบคำถามว่า ชุมชนจะได้ประโยชน์อย่างไรจากการท่องเที่ยว แต่เป็นการสร้าง ทัศนคติใหม่ว่าการท่องเที่ยวจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาชุมชนอย่างสร้างสรรค์ได้อย่างไร

ทำไมต้องท่องเที่ยวโดยชุมชน?

- ▶ เพราะการท่องเที่ยวนำความเจริญและผลประโยชน์มาสู่ชุมชน ในขณะเดียวกันก็สามารถ
บันทึกบทเรียนต่างๆ ของชุมชนอย่างรวดเร็ว แล้วชุมชนจะต้องเสียอะไรไปบ้าง เมื่อ
ต้องพัฒนาเป็นเมืองท่องเที่ยวตามใจผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยว ถ้าหากไม่มีการ
บริหารจัดการที่ดีเป็นอย่างไร

➔ ด้านเศรษฐกิจ

➔ ด้านสิ่งแวดล้อม

➔ ด้านสังคม

ท่องเที่ยวอย่างไรให้ชุมชนได้ประโยชน์

▶ ภาครัฐ

ส่งเสริม ประสาน และสนับสนุน เพื่อเชื่อมโยง โอกาสและเสริมสร้างศักยภาพให้ชุมชนสามารถได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยว

▶ สถาบันการศึกษา

ให้ความรู้ และแสวงหาคำความรู้ที่เหมาะสมเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่นอย่างแท้จริง

▶ ผู้ประกอบการบริษัทท่องเที่ยว

ส่งเสริมบริการท่องเที่ยวที่บริหารจัดการ โดยชุมชนท้องถิ่น และสรรหาตลาดนักท่องเที่ยวที่เหมาะสมให้กับกิจกรรมท่องเที่ยวชุมชน

▶ สื่อมวลชน

ให้ข้อมูลเพื่อสร้างความตระหนักรู้ให้สาธารณชนมีความเข้าใจทางเลือกของการท่องเที่ยวที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่นมากขึ้น

▶ นักท่องเที่ยว

อุดหนุนบริการการท่องเที่ยวที่บริหารจัดการ โดยชุมชนท้องถิ่น และทำความเข้าใจ เพื่อให้มีพฤติกรรมที่เหมาะสมในสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ

หลักการท่องเที่ยวโดยชุมชน

- ชุมชนเป็นเจ้าของ
- ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางและตัดสินใจ
- ส่งเสริมความภาคภูมิใจในตนเอง
- ยกระดับคุณภาพชีวิต
- มีความยั่งยืนทางด้านสิ่งแวดล้อม
- คงเอกลักษณ์และวัฒนธรรมท้องถิ่น
- ก่อให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างคนต่างวัฒนธรรม
- เคารพในวัฒนธรรมที่แตกต่างและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์
- เกิดผลตอบแทนที่เป็นธรรมแก่คนท้องถิ่น
- มีการกระจายรายได้สู่สาธารณะประโยชน์ชุมชน

หน่วยงานที่ดูแลการท่องเที่ยวโดยชุมชน

องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) หรือ อพท.

Designated Areas for Sustainable Tourism Administration (Public Organization) DASTA

บทบาทของ อพท. ในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน

- พัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มรายได้และกระจายรายได้ไปสู่ชุมชนท้องถิ่น โดยมีสำนักท่องเที่ยวโดยชุมชน (สทช) เป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่ร่วมกับพื้นที่พิเศษเพื่อพัฒนาศักยภาพชุมชนและเตรียมความพร้อมการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนของตนเอง
- เป็นตัวกลางเพื่อประสาน ส่งเสริม และสนับสนุน ทั้งชุมชน และภาคีเครือข่ายต่างๆ ให้สามารถทำงานพัฒนาการท่องเที่ยวร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล เพื่อให้ชุมชนได้รับประโยชน์สูงสุดจากการท่องเที่ยว และเกิดการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ยั่งยืนขึ้นมาเป็นต้นแบบในการขยายผลไปยังชุมชนอื่นๆต่อไป

อพท. กับการท่องเที่ยวโดยชุมชน

กลไกในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน

คณะทำงานรับรองแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน ประกอบไปด้วย

ภาควิชาการ

หน่วยงานภาครัฐ

ภาคการตลาด

ภาคชุมชน

เกณฑ์บริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน

วางแผน → ลงมือปฏิบัติจริง → ติดตามผล → ปรับปรุงและพัฒนา

“เกณฑ์การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน” 5 มิติ คือ

- 1.การบริหารจัดการอย่างยั่งยืน
2. กระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่น ในเรื่องเศรษฐกิจ สังคมและคุณภาพชีวิต
- 3.อนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรม
- 4.จัดการทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน
- 5.การบริการและความปลอดภัย

องค์ประกอบการท่องเที่ยวโดยชุมชน

แนวคิด DASTA 3 C Model

การท่องเที่ยวโดยชุมชน ถือเป็นกลไกการจัดการ เป็นการเปิดพื้นที่ให้ชุมชนสามารถสร้างกลไกของตนเองและนำเอาหลักการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์มาเสริมเติมแต่งทรัพยากรการท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มมูลค่าให้เป็นผลิตภัณฑ์หรือประสบการณ์การท่องเที่ยวที่มีคุณค่าแก่นักท่องเที่ยว

การจะทำให้สิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นได้จริง หน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องร่วมมือ สื่อสาร และเชื่อมต่อระหว่างกันให้ขับเคลื่อนไปสู่เป้าหมายเดียวกัน

จุดศูนย์กลางของการเชื่อมโยงแนวคิด 3C จะอยู่ที่ “ชุมชน” ซึ่งประกอบด้วยธรรมชาติ คน วัฒนธรรม และจิตวิญญาณ โดยชุมชนสามารถบริหารจัดการการท่องเที่ยวได้ด้วยตัวเอง

CBT (Community-Based Tourism) เพิ่มมูลค่าให้กับทรัพยากรที่มีอยู่ แต่ยังคงอัตลักษณ์ดั้งเดิมไว้สร้างสรรค์ออกมาเป็นกิจกรรม ด้วยการทำกิจกรรมอย่างสร้างสรรค์ในชุมชน CT (CREATIVE TOURISM) เปิดพื้นที่ให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเรียนรู้และมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมในชุมชน ซึ่งชุมชนรอบข้างที่ไม่ได้ทำการท่องเที่ยวโดยตรงสามารถนำทรัพยากรต่างๆ ที่ตนเองมีส่งต่อเป็นวัตถุดิบหรือผลิตภัณฑ์เพื่อจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยวในชุมชนได้ถือเป็นการเชื่อมโยงผลประโยชน์การท่องเที่ยวสู่ชุมชน CBTT (COMMUNITY BENEFITTING THROUGH TOURISM) และกระจายรายได้สู่ชุมชนรอบข้าง

CBT (Community-Based tourism แนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

การท่องเที่ยวโดยชุมชนก่อให้เกิดผลอะไรบ้าง

การกระจายรายได้สู่ชุมชน : มีการตกลงกติการ่วมกันในชุมชน จัดตั้งชมรมด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนและสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงทั้งในและนอกชุมชน พร้อมทั้งมีการถอดบทเรียนกระจายรายได้เพื่อเผยแพร่ให้ชุมชนอื่นๆ ซึ่งเป็นแนวทางที่จะช่วยให้การท่องเที่ยวโดยชุมชนเกิดการกระจายรายได้อย่างทั่วถึง

การจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชน : ให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการรักษาสิ่งแวดล้อมพร้อมกับสร้างความตระหนัก เช่น ให้ความรู้ในการวางแผนจัดการขยะ เพราะสิ่งแวดล้อมในชุมชนถือเป็นปัจจัยสำคัญ หากต้องการสร้างบรรยากาศที่ดีในการรองรับนักท่องเที่ยว จำเป็นต้องทำความเข้าใจกับการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

การสืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่น : รวบรวม สร้างองค์ความรู้ เสริมสร้างศักยภาพคนในท้องถิ่น เชื่อมโยงกลุ่มคนท้องถิ่นต่างๆ ให้เข้มแข็ง และส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง คือวิธีที่จะช่วยให้คนกลุ่มต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการสืบทอดวัฒนธรรมมากขึ้น

องค์ประกอบการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อชุมชน

CT (Creative Tourism)

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สามารถนำพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้ ด้วยวิธีนี้

ค้นหาอัตลักษณ์ที่เด่น

ร่วมกันคิด ค้นหาอัตลักษณ์เฉพาะที่แสดงถึงรากเหง้าและความจริงแท้ของชุมชนไม่ว่าจะเป็นด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม หรือวิถีชีวิตท้องถิ่น

พัฒนาและต่อยอดทรัพยากรให้เป็นกิจกรรมและผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว

เมื่อมีอัตลักษณ์ที่โดดเด่นของชุมชนแล้ว นำมาวิเคราะห์ศักยภาพ ศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาให้เป็นกิจกรรมหรือผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว ที่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยชุมชนได้

ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

ชุมชนจำเป็นต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญทางด้านการตลาดเพื่อช่วยประชาสัมพันธ์กิจกรรมและผลิตภัณฑ์ และยังช่วยให้เข้าถึงกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมายที่ชุมชนต้องการ ได้อีกด้วย ทำให้ขายได้ง่ายขึ้น

CBTT (Community Benefitting through Tourism)

การท่องเที่ยวโดยชุมชนก่อให้เกิดการกระจายรายได้ ซึ่งทำให้ชุมชนได้รับผลประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจ และทำให้คนในท้องถิ่นมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ในขณะเดียวกันยังกระตุ้นให้เกิดการอนุรักษ์และสืบทอดทรัพยากร ทั้งทางธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรมท้องถิ่นให้ยั่งยืน

การท่องเที่ยวโดยชุมชนสามารถสร้างผลประโยชน์ให้กับชุมชนต่างๆ ในบริเวณใกล้เคียงได้เช่นกัน ถึงแม้ว่าชุมชนนั้นจะไม่ได้ธุรกิจการท่องเที่ยวโดยตรง แล้วจะได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวในเรื่องอะไรบ้าง

เศรษฐกิจ

ชุมชนใกล้เคียงสามารถผลิตสินค้าที่ระลึก ขนส่งอาหารหรือผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยวได้ หรืออาจจะส่งวัตถุดิบสินค้าไปอนให้กับธุรกิจต่างๆ ในแหล่งท่องเที่ยวก็ได้

สิ่งแวดล้อม

นอกจากผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจแล้ว ชุมชนใกล้เคียงยังได้รับผลประโยชน์ทางสิ่งแวดล้อม ที่เกิดจากการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มีประสิทธิภาพ